

Studiekeuzebegeleiding aan de hogeschool

Brenda Goossens

KaHo Sint-Lieven

Michelle Stappers

NHTV internationaal hoger onderwijs Breda

2de GoLeWe-projectconferentie
Maastricht, 11 mei 2010

Inhoud

- 1. Algemeen kader en scenario voor voorlichtings- en intakegesprekken**
- 2. Scenario voor een oriënteringsloket**

Studiekeuzebegeleiding

Wat?

Doelstellingen

- Student
- Globaal

Studiekeuzebegeleiding

Een kort woordje historiek; evoluties

- Van beroepsoriëntering naar studie- en beroepsoriëntering naar loopbaanbegeleiding
- Van expert-begeleider naar expert-leerling
- Van testen naar coachen

Studiekeuzebegeleiding is nodig!

➤ **Onderzoek 'Drop out in het hoger onderwijs' (2000)**

Onderzoek naar de achtergronden, motieven en toekomstperspectieven bij het stopzetten van de studies (Van Esbroeck, De Jaeger, De Coninck, Lacante, Lens, De Metsenaere, Santy, Wenselaer)

- Wat deden drop outs?
- Wat deden geslaagden?
- Keuzetevredenheid

Studiekeuzebegeleiding is nodig!

- **SOHO-onderzoek (VUB- KuLeuven, 2002-2006)**
- Aandacht voor keuzebegeleiding draagt bij tot veranderingen in de keuzebekwaamheid bij de leerlingen
- Relatie tussen keuzeontwikkelingsprofiel in het SO en
 - Aanpassing in het hoger onderwijs (meer integratie, tevredenheid, inzet enz)
 - Studieresultaten in het hoger onderwijs: Drop outs hebben een Lagere score voor “Exploratie Ik” , ‘Relatie Ik’ - ‘Omgeving’ en ‘Beslissen’ .

Studiekeuzebegeleiding is nodig!

➤ **Startmonitor- ResearchNed (2009)**

- Studie-uitvallers zijn minder gemotiveerd en minder overtuigd van hun keuze.
- Ze hebben
 - minder informatie gezocht
 - minder goed over de keuze nagedacht
 - vaker een 'extrinsieke motivatie'

➤ **'Studiekeuzegesprekken: wat werkt?'**

(Surffoundation 2009-2010)

- O.b.v. de eerste resultaten is de verwachting dat studiekeuzegesprekken bijdragen aan een verbetering van het studiekeuzeproces.

Studiekeuzebegeleiding in het voortgezet onderwijs (Nederland)

- Loopbaanoriëntatie en -begeleiding op school
- Externe bureau's

Studiekeuzebegeleiding in het secundair onderwijs (Vlaanderen)

- Vakoverschrijdende eindtermen
- Door leerkrachten met ondersteuning van het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB)
 - Sterke punt leerkrachten: kennen hun leerling goed
 - Zwakke punt leerkrachten: kennen het wisselende onderwijslandschap minder

Studiekeuzebegeleiding aan de hogeschool (Nederland)

- Aanmeldingsprocedure
- Soms loting
- Soms selectief
- Intakegesprek vrij ingeburgerd
- Heroriëntatiegesprekken
- Door wie:
 - Begeleider op het niveau van de opleiding
 - Decaan = algemenere benadering

Studiekeuzebegeleiding aan de hogeschool (Vlaanderen)

- Geen aanmelding
- Geen loting
- Toelatingsproeven voor enkele richtingen
- Vraaggestuurd
- Heroriëntatiegesprekken
- Door wie:
 - Op het niveau van de opleiding
 - Vrijgestelde studiekeuzebegeleider
- Aanbod zeer wisselend

Wie stelt vragen?

- Leerlingen VO/SO
- Studenten met vragen bij heroriëntatie
- Studenten met vragen over verder studeren (na een opleiding in het hoger onderwijs)
- Oog voor kansengroepen!

Waarover stelt men vragen?

- Een eerste studiekeuze of een andere opleiding
- Flexibele mogelijkheden, remediëring, doorverwijzing
- Bindend studieadvies

(Andere) begeleidingen aan de hogeschool

- **Wat:** *trajectbegeleiding, studieloopbaanbegeleiding, eerstejaarsbegeleiding, studiebegeleiding, remediëring*
- **Door:** *studieadviseur, studieloopbaanbegeleider, trajectbegeleider, studiebegeleider, decaan, studieloopbaancoach*

GoLeWe –actie 1.6

- **Scenario voor voorlichtings- en intakegesprekken**
- **Draaiboek voor studiekeuzebegeleiding**
- **Gids voor heroriëntering van eerstejaarsstudenten**
- **Handleiding voor decanen bij heroriëntering**
- **Scenario voor het opzetten van een oriënteringsloket**
- **Draaiboek voor integratie van een loopbaancentrum**

Scenario voor voorlichtings- en intakegesprekken

Brenda Goossens

2de GoLeWe-projectconferentie
Maastricht, 11 mei 2010

Visie: life designing– paradigma

Life designing: constructie van levensrollen

- Geen stabiliteit
- Geen voorspelbaarheid
- Verwevenheid van levensdomeinen

Evoluties

- Klemtoon op de context
- Van voorschrijven naar procesbegeleiding
- Van lineaire causaliteit naar niet-lineaire dynamiek
- Van wetenschappelijke feiten naar narratieve realiteit
- Individueel en niet-gestandaardiseerd project

De begeleiding

- De student staat centraal
- De begeleider ondersteunt
- Plaats van tests en profielen

Dynamisch keuzeontwikkelingsmodel van Van Esbroeck en Zaman (1999)

- Een ontwikkelingsmodel steunende op een contextuele visie
- Ontwikkeling is een continue reeks mini-cycli binnen een maxi-cyclus

Dynamisch keuzeontwikkelingsmodel van Van Esbroeck en Zaman (1999)

Elke mini-cyclus omvat zes loopbaanontwikkelings-
“keuzeacties”

- **Sensibiliseren**
- **Exploreren**
 - Van het ik
 - Van de omgeving
 - Van interactionele factoren
- **Kristalliseren**
- **Beslissen**

Dynamisch keuzeontwikkelingsmodel

Dynamiek in verschillende betekenissen:

- Niet hiërarchisch
- Niet tijdsgebonden
- Keuzeacties hangen samen
- Een mini-cyclus start als de persoon de behoefte (h)erkent tot een keuze
- Een “goede” beslissing kan zonder alle keuzeacties te doorlopen
- Geen matching, wel een constructie

SENSIBILISEREN

Exploreren

Van het ik

Van de omgeving

Van interactionele factoren

Kristalliseren

Beslissen

Keuzeacties

Sensibiliseren

- **Waarom dit gesprek?**
- **Wat is er al gebeurd?**
- **Wat is er nog nodig?**
 - 'Keuzeontwikkelingsprofiel'
- **Kijk op het keuzeproces.**

Sensibiliseren

Exploreren

VAN HET IK

Van de omgeving

Van interactionele factoren

Kristalliseren

Beslissen

Keuzeacties

Exploreren van zichzelf

- **Motivatie**
- **Persoonlijkheid**
- **Belangstelling**
- **Verwachtingen**
- **Waarden en normen**
- **Talenten**
- **Leercompetenties**
- **Leergeschiedenis**

Keuzeacties– exploreren van zichzelf

Vragen die de begeleider kan stellen

➤ **Motivatie**

- Waarom wil je verder studeren in het hoger onderwijs?
- Waarom ben je geïnteresseerd in deze richting(en)?
- Wat wil je later bereiken?
- Door wie/wat laat jij je beïnvloeden?

➤ **Persoonlijkheid, belangstelling**

- Hoe zien je ouders en vrienden jou?
- Werk je graag samen of liever alleen?
- Geef je graag leiding?
- Kan je goed luisteren?
- Wil je mensen met psychosociale problemen helpen?
- Ben je goed in problemen oplossen?

Keuzeacties– exploreren van zichzelf

Vragen die de begeleider kan stellen

➤ **Verwachtingen t.a.v. hoger onderwijs**

- Hoe zelfstandig ben je?
- Hoe theoretisch/ praktisch ingesteld ben je ?

➤ **Verwachtingen t.a.v. een bepaalde opleiding/beroep**

- **Talenten** of ‘opleidingsspecifieke begincompetenties’ (zie Golewe-actie 2.1)
- Hou je van afwisseling in je werk? Liefst binnen of buiten?
- Hoeveel uren per week wil je werken? Kantoorjob?
- Hoeveel wil je verdienen?

Keuzeacties– exploreren van zichzelf

Vragen die de begeleider kan stellen

➤ **Leergeschiedenis en leercompetenties**

- Wat studeerde je hiervoor?
- Welke resultaten behaalde je?
- Welke inzet was daar voor nodig?
- Hoe studeer je?
- Hoe gebruik je je tijd?
- Plan je?
- Stel je vaak uit?
- Hoe zit het met je taal? Ben je bereid te werken aan je woordenschat, grammatica enz?
- Hoe werk je samen met andere leerlingen?

Keuzeacties

Exploreren van zichzelf

- **Wat moet een instromer kennen, kunnen, willen, zijn?**
- **Plaats van 'self-assessment' tests**

Sensibiliseren

Exploreren

Van het ik

VAN DE OMGEVING

Van interactionele factoren

Kristalliseren

Beslissen

Keuzeacties

Exploreren van de omgeving

➤ Hoe ziet het hoger onderwijs er uit?

- Vergelijken met secundair/voortgezet onderwijs
- Vergelijking tussen professioneel/academisch onderwijs
- Toelichten van termen bv. studiepunten

➤ Uitdiepen van één of enkele opleidingen

Let op: eindcompetenties vs. begincompetenties!

Keuzeacties– exploreren van de omgeving

Informeren

- Brochures
- Websites
- Praten met (oud)-studenten en docenten
- Voorlichting in SO/VO

Keuzeacties– exploreren van de omgeving

Ervaren

- ▶ Kennismakingsdag
- ▶ Proefstuderen
- ▶ Meeloopdag
- ▶ Open dag
- ▶ Filmpjes
- ▶ Gastcolleges/Werkcolleges in VO

Sensibiliseren

Exploreren

van het ik

van de omgeving

**VAN INTERACTIONELE
FACTOREN**

Kristalliseren

Beslissen

Keuzeacties

Exploreren van interactionele factoren

- **De relatie ik-omgeving**
- **Beïnvloeding door**
 - Anderen, via suggesties of uitingen
 - Gebeurtenissen in de omgeving
 - Economische aspecten
 - Maatschappelijke ontwikkelingen
 - Enz
- **Kan beperkend of stimulerend zijn**
- **Kan uitgaan van** ouders, leeftijdsgenoten, leerkrachten, instanties enz
- **Advies: praten met anderen!**

Sensibiliseren

Exploreren
van het ik
van de omgeving
van interactionele factoren

KRISTALLISEREN

Beslissen

Keuzeacties

Kristalliseren

- **Beperken van de mogelijke alternatieven**
- **Door uitdiepen van de gegevens bekomen uit de exploratie**
- **Rol van de begeleider**
 - Ordenen van gegevens en inzichten
 - Helpen bij ontleden
 - Evalueren van mogelijkheden
 - Strategie voor verdere aanpak

Keuzeacties– Kristalliseren

Vragen die de instromer kan stellen

➤ Over de opleiding

- Toelatingsproef?
- Vereiste instapcompetenties? Vooropleidingen?
- Slaagkansen?
- Welke vakken? Keuzerichtingen?
- Verwante opleidingen?
- Hoe zien de uitstroomcompetenties er uit?
- Vervolgopleidingen?

Keuzeacties– Kristalliseren

Vragen die de instromer kan stellen

➤ Over beroep en tewerkstelling

- Welke mogelijkheden zijn er na de studies?
- Wat zijn de arbeidsmarktontwikkelingen?
- Hoe zien de werkomstandigheden er uit?

➤ Over praktische en sociale aspecten

- Mogelijkheden van studiebegeleiding en remediëring
- Studiekosten
- Sociale voorzieningen
- Internationale programma's

Sensibiliseren

Exploreren
van het ik
van de omgeving
van interactionele factoren

Kristalliseren

BESLISSEN

Keuzeacties Beslissen

- **Keuzenabijheid**
- **Stimulerende of remmende factoren**
- **Begeleider**
 - Heeft oog voor risicofactoren
 - Helpt info te plaatsen
 - Stelt vragen
- **De leerling kiest en houdt van zijn keuze**

Dynamisch keuzeontwikkelingsmodel

Gebruik aan de hogeschool

- Goed bruikbaar in een gesprek aan de hogeschool
- Eigenheden:
 - Gevorderd in het keuzeproces?
 - Weinig tijd ter beschikking
 - Vaak éénmalig gesprek
 - Neutraliteit en globaliteit?

De begeleider

➤ Kent het hoger onderwijs

- De organisatie van het onderwijs
- Het aanbod van opleidingen
- De materialen
- De initiatieven

➤ Kent het ruimere onderwijslandschap

- Als doorverwijzing nodig is

➤ Volgt nascholingen en volgt de actualiteit op

Aandachtspunten

Aandachtspunten

- **Dynamische, individuele procesbegeleiding**
- **Oriënterend, niet selectief**
- **‘Globale benadering’ door de begeleider**
- **Neutraliteit**
 - Financiële implicaties van verlies van een student

Aandachtspunten

- **Hoe minder gemotiveerde student/risicostudent 'detecteren' en aantrekken voor een gesprek?**
- **Samenwerking**
 - Tussen secundair/voortgezet en hoger onderwijs
 - *doorlopende lijnen*
 - *Leerkrachten SO aanvaarden taak keuzebegeleiding maar te weinig scholing*
 - Tussen hogescholen

Vooruitblik

- **Aanvullen met methodieken, websites enz**
- **Nederlandse en Vlaamse versies**
- **Implementeren en bijsturen**
- **Aanbevelingen doen**

Vragen?

Bedankt voor uw aandacht!

Europese Unie
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

www.golewe.eu

Scenario voor een oriënteringsloket

Michelle Stappers

2de GoLeWe-projectconferentie
Maastricht, 11 mei 2010

Doelgroepen

- ▶ Aankomende studenten
- ▶ Studenten
- ▶ Alumni
- ▶ (Werkveld)

Een goede keuze...

Redenen voor het opzetten van een oriënteringsloket:

- ▶ Studiesucces vergroten
- ▶ Betere afstemming aanbod opleiding
- ▶ Service bieden aan studenten

Activiteiten gericht op studiekeuze bij de hogeschool

- ▶ Studiekeuzespreekuur
- ▶ Studiekeuzeworkshop
- ▶ Forum

Zijn we wel neutraal?

Oriënteringsloketten in Nederland

- ▶ Fontys Hogescholen
- ▶ Avans Hogeschool
- ▶ Hogeschool Zuyd,
- ▶ Etc

Veelal scholen met een groot onderwijsaanbod.

Aandachtspunten

- Zijn we objectief genoeg?
- Gericht op student en haar keuze
- Onafhankelijkheid
- Informatievoorziening, meer informatie dan de brochure biedt
- Welke medewerkers bemannen het oriënteringsloket?

Vragen?

Bedankt voor uw aandacht!

Europese Unie
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

www.golewe.eu

